

Metodinės rekomendacijos socialiniams darbuotojams, dirbantiems nakvynės namuose

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

Profesinių
kompetencijų
tobulinimo centras

Metodinės rekomendacijos leidžiamos ir platinamos pagal projektą "Socialinių paslaugų srities darbuotojų profesinių kompetencijų tobulinimo centro veikla: Lietuvos socialinio darbo ateitį kuriančios kompetencijos".

Projektą vykdo Lietuvos socialinių darbuotojų asociacija.

Projektą finansuoja Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

© Socialinių paslaugų srities darbuotojų Profesinių kompetencijų tobulinimo centras (2024)

Daugiau metodinės medžiagos
rasite www.pktc.lt

TURINYS

Įvadinis žodis	3
Kurkite palaikančią ir įgalinančią aplinką	4
Kurkite pasitikėjimu grįstą ryšį	6
Atraskite asmeninius iššūkius ir juos spręskite	7
Skatinkite savarankiškumą ir įgūdžių ugdymą	9
Užtikrinkite psichologinę pagalbą	10
Skatinkite atrasti asmeninius gebėjimus	11
Padėkite planuoti ateitį	13
Kūrybiškai derinkite mokslą ir meną	16
Literatūros sąrašas	18

ĮVADINIS ŽODIS

Socialinės elgsenos keitimas kaip pagrindinis veiksnys sprendžiant benamystės problemas

Benamystė yra sudėtinga socialinė problema, lydimą įvairių asmeninių ir socialinių iššūkių. Benamystės atskirtį patiriantys asmenys dažnai susiduria su neigiamomis visuomenės nuostatomis ir stigmatizacija, todėl jie ne tik sunkiai randa pastogę, bet ir susiduria su visuomenės požiūriu, kuris juos mato kaip „kitokius“ arba „nesėkmingus“. Ši stigma gali vesti į izoliaciją ir užkirsti kelią integracijai į visuomenę. Stigmatizuoti asmenys dažnai susiduria su baime, nerimu, diskriminacija, smurtu ir socialine atskirtimi. Stigmatizuoti asmenys dažnai vengia ieškoti pagalbos, bijodami būti atstumti ar nesuprasti, tokia socialinė elgsena lemia sunkumus gaunant pagalbą ir išteklius.

Benamystės problemos sprendimas reikalauja gilaus supratimo apie socialinės elgsenos įtaką. Sveikatai žalinga elgsena, perimta iš artimos aplinkos, dažnai apsunkina asmens gebėjimą prisitaikyti prie socialinės aplinkos, rasti darbą ar palaikyti santykius. Tokia elgsena apima žalingų įpročių, kaip rūkymas, alkoholio vartojimas ar nesveika mityba, perėmimą, taip pat destruktivius elgesio modelius, kurie trukdo asmeninei raidai ir socialinei integracijai. Norint veiksmingai spręsti šias problemas, būtina siekti elgesio pokyčių, kurie padėtų asmenims atsakyti žalingų įpročių ir integruotis į visuomenę.

Siekiant sumažinti socialinės elgsenos nulemtą atskirtį, svarbu ugdyti visuomenės supratimą bei solidarumą su pažeidžiamomis grupėmis. Tokios strategijos leidžia ne tik sumažinti socialinę atskirtį, bet ir kurti sveikesnes, stipresnes ir labiau integruotas bendruomenes. Tačiau siekiant ilgalaikių pokyčių, būtina imtis konkrečių veiksmų, orientuotų į socialinės elgsenos keitimą.

Socialiniai darbuotojai šioje srityje atlieka esminį vaidmenį, taikydami įvairias intervencijas ir metodus, kurie padeda paslaugų gavėjams įveikti žalingus elgesio modelius bei stiprina jų gebėjimus integruotis į visuomenę.

Norint veiksmingai keisti socialinę elgseną ir spręsti atskirties problemas, socialiniai darbuotojai turi taikyti sistemingus ir gerai apgalvotus darbo žingsnius. Šie žingsniai apima švietimą, psichosocialinę paramą, bendruomenės įtraukimo strategijas ir individualizuotą pagalbą, kuri padėtų benamystę patyrusiems paslaugų gavėjams įgyti naujų įgūdžių ir pritaikyti juos kasdiniame gyvenime.

Šios rekomendacijos skirtos socialiniams darbuotojams, ketinantiems dirbti arba jau dirbantiems nakvynės namuose.

**Ar aš gyvenu tokį gyvenimą, kuriuo
esu visiškai patenkintas ir kuriame
tikrai atsiskleidžiu?**

Carl R. Rogers

KURKITE PALAIKANČIĄ IR ĮGALINANČIĄ APLINKĄ

Socialinė darbuotoja Ilona dirba nakvynės namuose. Paslaugų gavėjui Jonui atėjus į konsultaciją, Ilona pasisveikina su juo draugiškai ir profesionaliai, sakydama: „Labas, Jonai, kaip šiandien jaučiatės? Kaip sekasi ir kuo galėčiau Jums padėti?“. Jonas jaučiasi nesaugus dėl savo ateities. Jis papasakoja, kad nerimauja dėl darbo paieškos. Ilona atidžiai išklauso, linkteli ir periodiškai įterpia klausimus, kad parodytų, jog tikrai supranta jo situaciją: „Suprantu, kad tai kelia daug nerimo. Kokios pagalbos Jums dabar labiausiai reikėtų?“. Ilona pastebi, kad Jonas jaudinasi ir vengia akių kontakto, todėl, gerbdama jo asmeninę erdvę, išlaiko tam tikrą atstumą, užtikrindama, kad Jonas jaustųsi patogiai: „Svarbu, kad jaustumėtės saugiai. Jei kas neramina, pasakykit“.

Būkite pagarbūs ir dėmesingi

Taktiškas bendravimas sukuria ir išlaiko reikiamą santykį, pagarbą ir dėmesį paslaugų gavėjo poreikiams ir situacijai. Kai paslaugų gavėjas išreiškia nusivylimą ar pyktį, galite atsakyti: **„Suprantu, kad jaučiatės nusivylęs. Esu čia tam, kad Jus išklausyčiau ir padėčiau rasti sprendimą, kuris Jums bus tinkamas“.**

Aktyviai klausykite ir gerbkite asmeninę erdvę

Gebėjimas atidžiai išklausti ir aktyviai dalyvauti dialoge padeda giliau suprasti situaciją. Asmeninės erdvės gerbimas užtikrina saugų ir patikimą santykį, efektyvų bendravimą. Jei pastebite, kad paslaugų gavėjas nori pasitraukti ar laikytis atstumo, galite pasakyti: **„Gerbiu Jūsų norą turėti erdvės. Jei norėsite pasikalbėti, būsiu čia, kad išklausyčiau“.** Atidžiai klausydami, galite patvirtinti: **„Girdžiu, kad Jums šiuo metu sunku. Kuo galėčiau padėti?“**

Kurkite palankią aplinką

Svarbu, kad kiekvienas jaustųsi vertinamas, gerbiamas ir žinotų, kur gali kreiptis pagalbos (jei to prireiktų). Sutikdami naują paslaugų gavėją, galite pasakyti: **„Čia esate saugūs. Jei jums ko nors reikės ar turėsite klausimų, bet kada galite kreiptis į mane ar bet kurį kitą darbuotoją“.** Taip pat svarbu užtikrinti, kad paslaugų gavėjas jaustųsi saugus dėl įstaigoje saugomų jo duomenų konfidencialumo. Pavyzdžiui, galite pasakyti: **„Jūsų privatumas mums yra labai svarbus. Visi Jūsų čia išsakyti rūpesčiai liks konfidencialūs. Jei norėsite pasikalbėti apie asmeninius dalykus ar turite specifinių poreikių, drąsiai kreipkitės. Esame čia, kad užtikrintume Jūsų saugumą ir palaikymą“.** Tai padeda sukurti pasitikėjimą ir ramybę, užtikrinant paslaugų gavėją, kad jo privatumas yra gerbiamas ir saugomas.

Tinkamai reaguokite specifinėse situacijose

Svarbu atpažinti eskaluojamą konfliktą ir reaguoti į bet kokius agresijos požymius, siekiant išsaugoti saugią aplinką. Jei matote, kad konfliktas tarp paslaugų gavėjų pradeda eskaluotis, galite pasakyti: **„Prašau, nurimkite. Susėskime ir išspręskime šią situaciją ramiai. Esame čia tam, kad padėtume vieni kitiems“**.

Kai diskusija su paslaugų gavėjais tampa įtempta ir emociinga, svarbu išlaikyti ramybę. Jei pastebite, kad asmuo pradeda kelti balsą ar praranda kontrolę, galite sakyti: **„Girdžiu, kad Jums ši situacija kelia daug emocijų ir suprantu, kodėl taip jaučiatės. Tačiau norėčiau, kad dabar padarytume trumpą pertrauką, giliai įkvėptume, o tada pabandytume išsiaiškinti, kaip galime šią problemą išspręsti kartu“**.

Svarbu užtikrinti orias gyvenimo sąlygas paslaugų gavėjams, stebint agresyvias jų būsenas, mokėti kaip tokiais atvejais apsaugoti save, kitus paslaugų gavėjus ir visuomenę, kaip siekti paslaugų gavėjų situacijos pokyčio.

Gali kilti įvairių situacijų, kurioms valdyti yra svarbūs tam tikri įgūdžiai. Pavyzdžiui, susitikimas su agresyviai nusiteikusiu paslaugų gavėju. Pagrindinė bendravimo taisyklė – į agresiją niekada neatsakyti agresija, svarbiausia yra išsaugoti ramybę ir pozityvų nusiteikimą. Suprasti, kad agresyvus elgesys dažnai yra susijęs su paslaugų gavėjo sunkumais arba problemomis, o ne su darbuotoju asmeniškai.

Darbuotojai turėtų būti apmokyti naudotis saugumo priemonėmis ir žinoti, kaip veikti agresijos atveju. Tai gali būti darbo vietos apsauga video kameromis, garsinėmis priemonėmis, bendradarbiaujant su saugos darbuotojais, policija, jeigu to reikia.

Kaip elgtis su klaidinčiu ar haliucinacijas patiriančiu asmeniu?

- Nesiginčykite. Vaizdiniai ar haliucinacijos, kurias mato tas žmogus, yra tikri jam, taigi nėra prasmės bandyti įrodinėti, kad yra kitaip.
- Galima stebėti ir ramiu balsu pasiteirauti, ar asmuo ką nors girdi ir mato, nes haliucinacijos turinys atspindi ar asmuo ketina sužeisti save ir kitus.
- Galima pasiteirauti, kokios pagalbos jam reikėtų.
- Skirkite laiko paaiškinti, kas esate ir koks jūsų tikslas, nes galite būti jam vienas iš grėsmę keliančių asmenų.
- Įspėkite, jei ketinate judėti kambaryje, neperženkite jo asmeninės erdvės, venkite lietimų, netriukšmaukite. Asmuo gali galvoti, kad ketinate jį sužeisti.
- Parodykite, kad asmeniu tikite ir norite suprasti. Ramiu ir užtikrinančiu balsu paaiškinkite, kad norite jam padėti. Pasiteiraukite, kaip galėtumėte padėti. Jei jums neatsako, pasiūlykite, pvz.: palydėti pas kitus specialistus.
- Jei asmuo nesuprantamai kalba, ramiai paprašyti jį kalbėti lėčiau. Jei tai nepadeda, pertraukite, užduodant specifinius, konkrečius klausimus, pvz.: „Kuo Jūs vardu? Kiek laiko čia gyvenate?“ Taip galima paskatinti jį liautis kalbėti ir pagaltoti.
- Asmuo gali bandyti įrodyti, kad jis negali kontroliuoti savo veiksmų. Jei tai pasireiškia, paaiškinkite, kad jo elgesys bus kontroliuojamas. Ramiu balsu užtikrinkite, kad galite jam padėti.

Kaip kalbėti su žmogumi, kuris ketina nusižudyti?

- Kalbant su žmogumi, ketinančiu nusižudyti, svarbu būti atviriems, empatiškiems, išlikti ramiems ir priimti šį faktą rimtai.
- Kalbėkite apie asmens ketinimus, naudojant konkrečius žodžius ir užduodant žemiau išvardytus klausimus, **pvz.: kaip ketinate nusižudyti, kur ketinate nusižudyti, kokia priežastis?**
- Prieikite prie asmens ramiai, užtikrintai.
- Nepalikite asmens vieno.
- Pašalinkite pavojingas priemones.
- Kalbėkite atvirai, užduodant konkrečius klausimus.
- Palaikykite pokalbį aktyviai klausydamiesi, kartu ieškodami situacijos sprendimo variantų.
- Sudarykite konkrečių veiksmų planą.
- Ieškokite pagalbos iš kitur.

KURKITE PASITIKĖJIMU GRĮSTĄ RYŠĮ

Daugelis nakvynės namų gyventojų patiria gilų vienišumo jausmą, kuris stipriai paveikia jų gyvenimo kokybę. Individualių konsultacijų metu socialinė darbuotoja Aušra išgirdo Algimanto istoriją apie prarastą šeimą, darbą ir gyvenimą gatvėje. Aušra atidžiai klausė, kartu aptarė, padėjo suprasti, kad nors situacija yra labai sunki, jis nėra vienas, yra žmonių, kurie nori ir gali jam padėti. Emocinė parama paskatino Algimantą pasitikėti savimi. Jo nuotaika pagerėjo, atsirado daugiau vilties ir motyvacijos ieškoti galimybių gyvenimo kokybės gerinimui.

Parodykite empatiją ir supratimą

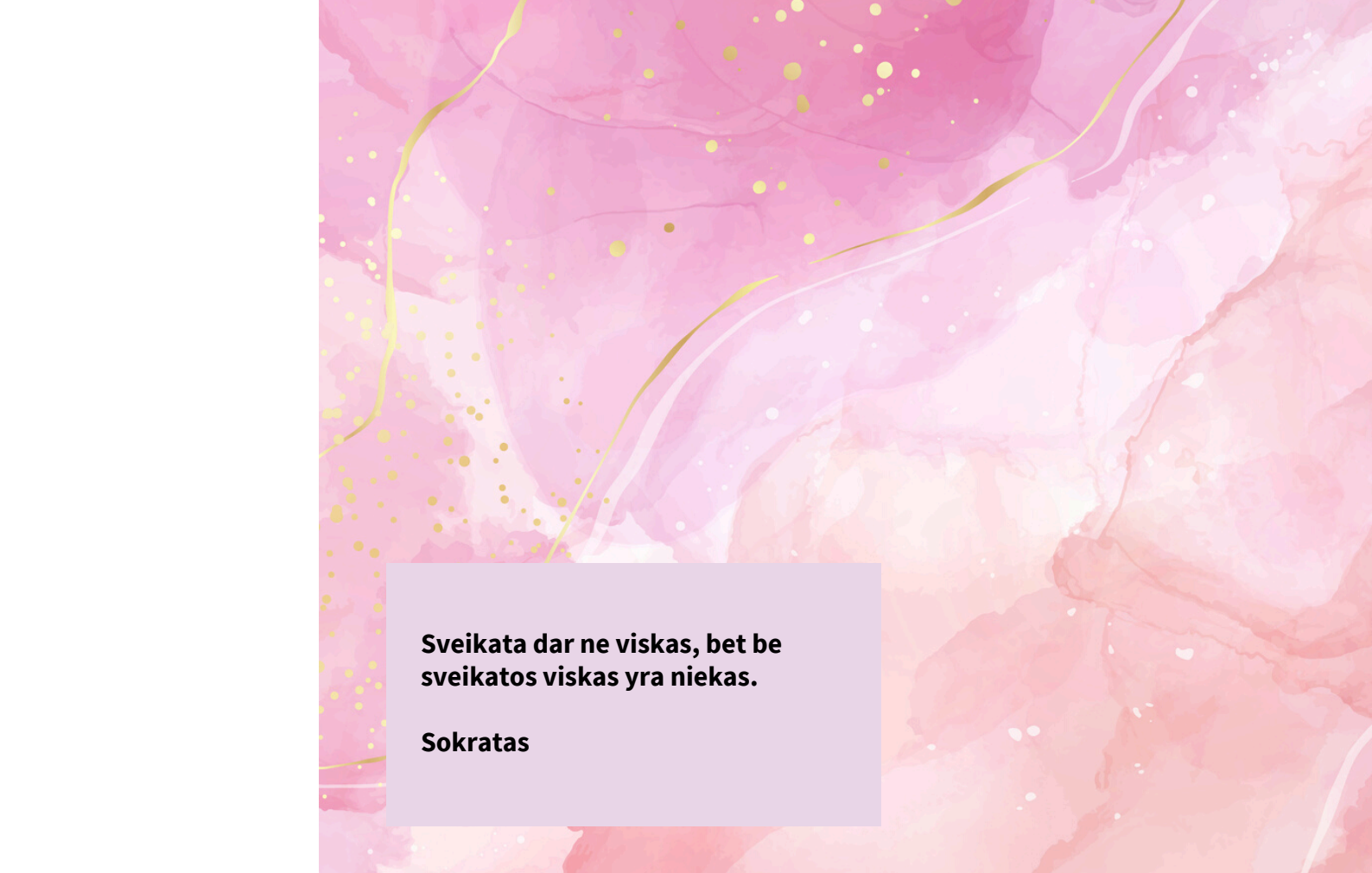
Stenkitės išklausti ir suprasti žmogaus situaciją be išankstinių nuostatų. Jei paslaugų gavėjas dalijasi savo išgyvenimais apie prarastą darbą, galite pasakyti: „**Girdžiu, kad tai buvo labai sunkus laikotarpis. Ar norėtumėte pasikalbėti apie tai, kaip galime kartu rasti sprendimus?**“ Venkite sakyti: „**Viskas bus gerai, nustokite dėl to nerimauti**“, nes tai gali nuvertinti paslaugų gavėjo jausmus.

Būkite nuoširdūs ir autentiški

Atvirumas padeda kurti pasitikėjimą. Nebijokite parodyti savo jausmų ir žmogiškumo, nes tai gali padėti atkurti paslaugų gavėjo pasitikėjimą kitais. Jei paslaugų gavėjas yra užsisklendęs ir nenori kalbėti, galite atvirai pasakyti: „**Suprantu, kad gali būti sunku pasidalinti savo jausmais. Esu čia, kad išklausyčiau, kai būsite tam pasiruošęs**“.

Neteiskite ir nevertinkite

Kiekvieno žmogaus kelias yra unikalus, todėl svarbu gerbti jo istoriją. Atminkite, kad benamystę galima patirti dėl įvairių priežasčių: praradus darbą, sveikatą, artimuosius ar dėl kitų nelaimių. Jei paslaugų gavėjas pasakoja apie savo kovą su priklausomybe, vietoj to, kad klaustumėte „**Kodėl jūs nesugebėjote to išvengti?**“, geriau sakykite: „**Papasakokite, su kokiais iššūkiais susidūrėte ir kaip galėčiau jums padėti?**“ Šis požiūris skatina pagarbų dialogą ir parodo, kad esate pasiruošęs suprasti jo situaciją be išankstinių nuostatų.

Sveikata dar ne viskas, bet be sveikatos viskas yra niekas.

Sokratas

ATRASKITE ESMINIUS IŠŠŪKIUS IR JUOS SPRĘSKITE

Vytautas atvyko į nakvynės namus labai prastos sveikatos būklės. Jis sirgo keliomis lėtinėmis ligomis, tačiau dėl benamystės neturėjo galimybės gauti tinkamos medicininės priežiūros. Socialinė darbuotoja Daina, sužinojusi apie jo sveikatos problemas, susisiektė su sveikatos priežiūros centru ir organizavo vizitą pas gydytoją. Be to, ji surado vaistų tiekėją, kuris sutiko nemokamai tiekti būtiniausius vaistus. Vytautas pradėjo reguliariai lankytis gydytojo kabinete, jo sveikata pagerėjo, o tai paskatino jį ieškoti darbo ir svarstyti apie būsto nuomos paiešką.

Paskatinkite kreiptis pas medikus

Daugelis benamystę patiriančių asmenų turi sveikatos problemų, kurias reikia spręsti pirmiausiai. Jei paslaugų gavėjas skundžiasi nuolatiniu skausmu ar negalavimu, galite pasakyti: „**Matau, kad Jūsų būklė kelia nerimą. Galime kartu suplanuoti vizitą pas gydytoją, kuris padės įvertinti Jūsų sveikatą.**“

Identifikuokite pagrindines problemas

Priklausomybės, fizinė, psichosocialinė, intelekto negalia, įsiskolinimai ir kt. dažnai būna pagrindinės priežastys, dėl kurių žmonės atsiduria gatvėje. Kai pastebite, kad paslaugų gavėjas dažnai vartoja alkoholį, galite paklausti: „**Ar norėtumėte pasikalbėti apie galimus būdus, kaip galėtume Jums padėti įveikti priklausomybę? Yra įvairios rehabilitacijos programos, kurios gali padėti.**“

Bendradarbiaukite su įvairiomis organizacijomis ir specialistais

Norint suteikti visapusišką pagalbą, būtina bendradarbiauti su sveikatos priežiūros specialistais, teisininkais, psichologais ir kitais socialiniais partneriais.

Kai paslaugų gavėjas turi teisinių problemų, galite pasiūlyti: „**Yra teisinės pagalbos organizacija, kuri gali padėti spręsti Jūsų teisinius klausimus. Galiu padėti Jums susitarti dėl konsultacijos**“.

Kiekviename mieste, miestelyje yra įstaigų, organizacijų, kurios gali tapti partneriais.

- **Lietuvos Caritas** – viena didžiausių Lietuvoje veikiančių nevyriausybinių organizacijų, teikianti pagalbą benamiams, socialiai pažeidžiamiems asmenims, taip pat organizuojanti įvairias socialines iniciatyvas.
- **Lietuvos Raudonasis Kryžius** – organizacija, teikianti humanitarinę pagalbą, įskaitant pagalbą benamiams, pabėgėliams ir kitoms socialiai pažeidžiamoms grupėms.
- **Priklausomybių ligų centrai** – valstybinės institucijos, veikiančios įvairiuose Lietuvos miestuose (Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir kt.), kurios teikia pagalbą žmonėms, turintiems priklausomybę nuo alkoholio, narkotikų ar kitų psichoaktyvių medžiagų.
- **Lietuvos psichologų sąjunga ir Psichikos sveikatos centrai** – teikia psichologinę pagalbą ir konsultacijas visoje Lietuvoje, padedant asmenims spręsti emocines ir psichologines problemas.
- **Lietuvos Probacijos tarnyba ir Resocializacijos centrai** – padeda asmenims, išėjusiems iš įkalinimo įstaigų, integruotis į visuomenę, rasti darbą, būstą ir gauti reikiamą socialinę pagalbą.
- **Specializuoti pagalbos centrai smurtą patyrusiems asmenims** – teikia kompleksinę pagalbą (psichologinę, teisinę, socialinę) asmenims, patyrusiems smurtą artimoje aplinkoje. Centrai veikia daugelyje Lietuvos miestų ir rajonų.
- **Valstybinė darbo inspekcija ir Užimtumo tarnyba** – šios institucijos gali padėti bedarbiams susirasti darbą, gauti profesinį mokymą, dalyvauti darbo rinkos programose.
- **Lietuvos švietimo ir mokslo institucijos** (profesinės mokyklos, kolegijos, universitetai) – šios įstaigos gali padėti įgyti naujų įgūdžių, kvalifikacijų ar baigti mokslus, padedant asmenims integruotis į darbo rinką.
- **Nacionalinė teisinės pagalbos tarnyba** – teikia nemokamą ar dalinai apmokamą teisinę pagalbą mažas pajamas gaunantiems asmenims, padedant spręsti teisines problemas.

Tokio pobūdžio bendradarbiavimas su šiomis organizacijomis ir institucijomis padėtų užtikrinti, kad benamystės atskirtį patiriantys socialiai pažeidžiami asmenys Lietuvoje gautų visapusišką ir reikiamą pagalbą, skatinant jų socialinę integraciją ir gyvenimo kokybės gerinimą.

**Socialinis darbas yra kvietimas
būti šalia žmonių, padėti jiems
atsistoti ir eiti pirmyn su orumu ir
pasitikėjimu**

Jean Vanier

SKATINKITE SAVARANKIŠKUMĄ IR ĮGŪDŽIŲ UGDYMĄ

Rimantas, ilgą laiką gyvenęs gatvėje, neturėjo asmens higienos įgūdžių. Tai stipriai paveikė jo gyvenimo kokybę. Socialinė darbuotoja Aida suteikė jam žinių apie asmens higienos svarbą ir padėjo formuoti įgūdžius, kurie užtikrina tiek jo paties, tiek aplinkinių sveikatą. Rimantas buvo aprūpintas tinkamais drabužiais ir avalyne, išmoko naudotis nakvynės namų skalbimo mašina. Jo gyvenimas pradėjo keistis į gerąją pusę: pagerėjo jo sveikata, sumažėjo infekcijų ir ligų rizika. Dėl geresnės išvaizdos jis ėmė jaustis labiau pasitikintis savimi, tai turėjo teigiamą poveikį jo emocinei būsenai. Tvarkinga išvaizda taip pat palengvino galimybes ieškoti darbo ir užmegzti naujus socialinius ryšius, nes kiti žmonės pradėjo žiūrėti į jį palankiau. Asmens higienos ugdymas padėjo atkurti orumą ir pagerinti gyvenimo kokybę.

Švieskite apie asmens higienos svarbą

Informuokite, kodėl asmens higiena yra svarbi sveikatai ir gerovei. Paašškinkite, kaip tinkama higiena gali padėti išvengti ligų ir užtikrinti geresnę savijautą. Remkitės praktiniais pavyzdžiais, parodydami, kaip higienos trūkumas gali neigiamai paveikti gyvenimo kokybę. Pavyzdžiui, paslaugų gavėjui galite paašškinti: „**Reguliariai prausiantis ir keičiant drabužius, galima išvengti odos infekcijų ir kitų sveikatos problemų. Jūsų sveikata ir savijauta gali labai pagerėti, jei laikysitės šių paprastų higienos taisyklių.**“

Aprūpinkite reikalingomis priemonėmis

Užtikrinkite, kad būtų suteiktos būtinos higienos priemonės, tokios kaip muilas, dantų šepetėlis, šampūnas, švarūs drabužiai. Patikrinę, ar paslaugų gavėjas turi visas būtiniausias priemones, galite pasakyti: „**Čia yra muilas, dantų šepetėlis ir šampūnas. Jei prireiks daugiau priemonių, praneškite, kad galėtume jums padėti.**“

Formuokite praktinius įgūdžius

Mokykite konkrečių higienos procedūrų, pvz., kaip taisyklingai plauti rankas, rūpintis burnos higiena, prižiūrėti odą ir plaukus. Supažindinkite su higienos priemonių naudojimu, parodykite, kaip naudotis skalbimo mašina ir kitais švaros ir tvarkos palaikymo prietaisais. Pavyzdžiui, parodydami, kaip taisyklingai plauti rankas, galite pasakyti: „**Rankas reikia plauti ne mažiau kaip 20 sekundžių, ypač po tualetu ar prieš valgį. Tai padės išvengti infekcijų.**“ Taip pat paslaugų gavėjui parodykite, kaip naudotis skalbimo mašina, sakant „**Pamatysite, kaip paprasta naudotis šia skalbimo mašina – štai kaip pasirinkti tinkamą skalbimo programą.**“

Ne visi mes galime daryti didelius dalykus. Bet mes galime daryti mažus dalykus su didele meile.

Motina Teresė

UŽTIKRINKITE PSICHOLOGINĘ PAGALBĄ

Laura, patyrė sunkią praeitį, prarado šeimą ir namus dėl priklausomybės alkoholiui. Atvykusi į nakvynės namus, ji jautėsi prislėgta ir vieniša. Socialinė darbuotoja Rasa pasiūlė jai dalyvauti individualiose psichologo konsultacijose. Laura pradėjo reguliariai lankytis pas psichologą, pradėjo nagrinėti savo praeities traumas ir ieškoti būdų, kaip susitvarkyti su emociniais sunkumais. Po intensyvios terapijos, Laura pradėjo jaustis stipresnė ir ryžtingesnė, todėl nusprendė išbandyti save savanoriškoje veikloje gyvūnų prieglaudoje. Čia ji atrado naują prasmę ir džiaugsmą gyvenime. Bendravimas su gyvūnais ir rūpinimasis jais suteikė Laurai jausmą, kad ji yra naudinga ir reikalinga. Laikui bėgant, Laura tapo savarankiškesnė, sustiprėjo jos ryšys su aplinkiniais, o tai atvėrė daugiau galimybių gyvenime.

Skatinkite pasinaudoti psichologo paslaugomis

Daugelis benamystę patiriančių asmenų patiria psichologines traumas, stresą. Skaudžios patirtys palieka gilią sielos žaizdą, formuoja vidinį pasaulį ir keičia požiūrį į gyvenimą. Jei pastebite, kad paslaugų gavėjas nuolat atrodo prislėgtas arba turi sunkumų susidoroti su kasdieniais iššūkiais, pasiūlykite: „**Naudinga būtų pasikalbėti su psichologu, kuris padės Jums susidoroti su šiais sunkumais. Galiu padėti Jums užsiregistruoti pas specialistą, su kuriuo galėsite aptarti savo jausmus ir išgyvenimus**“.

Organizuokite tarpusavio palaikymo grupes

Tai padeda dalintis patirtimis ir rasti bendraminčių, palaikančių vieni kitus. Galite organizuoti pokalbių grupę, kurioje paslaugų gavėjai galės pasidalinti savo išgyvenimais: „**Šią savaitę turėsime grupinį užsiėmimą, kur galėsite susipažinti su kitais ir pasidalinti savo istorijomis. Tai puiki proga rasti bendraminčių ir gauti emocinę paramą**“.

Skatinkite dalyvavimą savanoriškoje veikloje

Savanoriavimas suteikia galimybę paslaugų gavėjams ne tik prisidėti prie pagalbos teikimo kitiems, bet ir patirti, kad jų indėlis yra svarbus.

Pavyzdžiui, galite pasiūlyti paslaugų gavėjams dalyvauti paramos ir labdaros fonde „Maisto banke“. Paskatinkite sakydami **„Maisto bankas šią savaitę ieško savanorių. Tai puiki galimybė prisidėti prie bendruomenės ir įgyti naujų įgūdžių. Galėsite susipažinti su kitais žmonėmis, jaustis reikalingais ir padėti užtikrinti, kad maistas pasiektų tuos, kuriems jo reikia“**. Tokia veikla skatina pasitikėjimą savimi, suteikia galimybę mokytis komandinio darbo ir organizacinių įgūdžių, o taip pat gali būti puikus būdas susikurti naujus socialinius ryšius.

Dalyvavimas vietos bendruomenės renginiuose, tokiuose kaip šventės, parodos ar kiti vieši renginiai, suteikia galimybę įsitraukti į aktyvią bendruomenės veiklą. Pavyzdžiui, galite pasiūlyti: **„Artėja vietos bendruomenės šventė ir mes ieškome savanorių pagalbininkų. Tai puiki proga susipažinti su kaimynais, prisidėti prie renginio organizavimo ir jaustis dalimi šios bendruomenės. Be to, renginio metu galėsite įgyti naujų įgūdžių ir patirties“**.

Dalyvavimas įvairiose iniciatyvose ir akcijose, tokiose kaip energijos taupymas, atliekų rūšiavimas, daiktų prikėlimo „antram“ gyvenimui projektai, gali padėti žmonėms jaustis svarbiais ir reikalingais. Pavyzdžiui: **„Bendruomenė šiuo metu vykdo atliekų rūšiavimo akciją, ir mes kviečiame Jus prisijungti prie šios iniciatyvos. Dalyvaudami galėsite ne tik prisidėti prie aplinkos tausojimo, bet ir įgyti naudingų žinių apie tvarų vartojimą ir rūšiavimą“**.

Skatinant dalyvauti projektuose, susijusiuose su daiktų perdirbimu ir tvariu vartojimu, galite pasiūlyti: **„Mūsų bendruomenė pradėjo projektą, kurio tikslas – suteikti seniems daiktams naują gyvenimą. Jei Jums patinka kūryba, prisijunkite prie mūsų kūrybinių dirbtuvių ir sužinokite, kaip galima atgaivinti senus daiktus. Tai puiki galimybė ugdyti naujus įgūdžius ir prisidėti prie tvarios ateities kūrimo“**. Šios veiklos ne tik padeda įgyti praktinių įgūdžių, bet ir prisideda prie asmeninio tobulėjimo, socialinės įtraukties ir bendruomenės stiprinimo. Jas galima pritaikyti įvairiose situacijose, kad būtų užtikrinta, jog kiekvienas žmogus turi galimybę jaustis svarbiu ir prisidėti prie savo aplinkos gerinimo.

SKATINKITE ATRASTI ASMENINIUS GEBĖJIMUS

Nakvynės namuose buvo organizuojamos įvairios vidaus bendruomenės veiklos, pvz. Kalėdų ir Velykų šventės, kultūriniai vakarai ir kt.. Tai padėjo kurti bendrystės jausmą ir sumažinti izoliaciją. Socialinė darbuotoja Inga pastebėjo, kad gyventojai turi talentų, kurių iki šiol niekas nebuvo pastebėję. Pavyzdžiui, Justinas grojo gitara ir mėgo dainuoti. Inga paskatino Justiną dalyvauti renginiuose ir pagroti kitiems gyventojams. Tai padėjo Justinui atkurti pasitikėjimą savimi bei suteikė džiaugsmo kitiems. Justinas, atradęs savo gebėjimą groti gitara ir dainuoti, pajuto didelį pokytį savo gyvenime. Dalyvavimas renginiuose ir grojimas kitiems gyventojams suteikė jam pripažinimą ir pasitikėjimą savimi. Tai padėjo Justinui labiau atsiverti ir užmegzti naujus socialinius ryšius su kitais nakvynės namų gyventojais. Jis ne tik prisidėjo prie bendruomenių veiklų, bet ir rado būdą, kaip išreikšti savo emocijas ir jausmus per muziką.

Organizuokite įvairias prasmingas šventes ir renginius

Tai padeda kurti stipresnę bendruomenės dvasią, mažina socialinę izoliaciją. Renginiai suteikia progą susiburti, bendrauti ir dalintis savo patirtimi bei talentais, skatina atrasti naujus pomėgius ir interesus, praturtina kasdienį gyvenimą, stiprina tarpusavio ryšius, skatina asmeninį augimą. Prieš didžiąsias šventes, pavyzdžiui, Kalėdas ar Velykas, galite organizuoti bendrą vakarienę, kurioje kiekvienas galėtų įnešti indėlį į bendrą šventę, pavyzdžiui, pasigaminti mėgstamą patiekalą ar surengti meninį pasirodymą. Tokie renginiai ne tik praturtina kasdienybę, bet ir padeda jaustis vertingais bendruomenės nariais.

Skatinkite nakvynės namų paslaugų gavėjų savitarpio pagalbą ir paramą

Nakvynės namuose galite organizuoti specialią „Mentorių dieną“, kai ilgesnį laiką gyvenantys gyventojai galėtų pasidalinti savo patirtimi ir patarimais su naujais gyventojais.

Sukurkite bendras veiklas arba projektus, kurie skatins gyventojus dirbti kartu ir palaikyti vieni kitus, pvz. organizuokite kūrybines dirbtuves, kur gyventojai gali kartu dirbti prie meninių projektų, pavyzdžiui, piešimo, tapybos ar rankdarbių. Šie projektai gali būti skirti ne tik saviraiškai, bet ir nakvynės namų aplinkos gražinimui.

Sukurkite sistemą „Resursų ir įgūdžių mainai“, kur gyventojai gali keistis resursais ir įgūdžiais, organizuokite įgūdžių mainų renginius, kur gyventojai gali mokytis vieni kitus įvairių įgūdžių, tokių kaip maisto gaminimas, rankdarbiai, kalbos arba kompiuteriniai įgūdžiai. Tai ne tik padeda įgyti naujų įgūdžių, bet ir skatina tarpusavio pagalbą.

Skatinkite gyventojus prisidėti prie nakvynės namų švenčių organizavimo, kaip antai Kalėdų ar Velykų šventės. Tai gali apimti dekoracijų gamybą, renginių koordinavimą ar net maisto gaminimą. Sukurkite sistemą, kurioje gyventojai galėtų keistis knygomis ar kitais daiktais. Įsteikite kampelį, kur gyventojai galėtų palikti knygas, kurių jiems nebereikia, ir pasiimti tas, kurios Jiems patinka. Tai skatina dalijimąsi ir bendruomeniškumą. Šios iniciatyvos gali ne tik padėti gyventojams jaustis vertinamiems, bet ir prisidėti prie bendros nakvynės namų aplinkos gerinimo bei stiprinti tarpusavio ryšius.

Visuomenė yra tiek stipri, kiek stiprūs yra jos silpniausi nariai. Socialinis darbas yra apie stipriųjų ir silpnųjų susiejimą į vieną stiprią bendruomenę

Alva Myrdal

PADĖKITE PLANUOTI ATEITĮ

Viktoras, ilgą laiką gyvenęs be pastogės, su socialinio darbuotojo pagalba sudarė ilgalaikį individualų planą. Šiame plane buvo numatyti žingsniai, nuo sveikatos gerinimo iki darbo paieškos ir būsto nuomos. Socialinis darbuotojas Vilius padėjo Viktorui nusistatyti realius ir pasiekiamus tikslus. Pirmasis žingsnis buvo sveikatos būklės gerinimas, todėl Viktoras pradėjo lankytis gydytojo konsultacijose ir gavo reikiamą gydymą. Taip pat pradėjo dalyvauti darbo paieškos programose Užimtumo tarnyboje, galiausiai, Viktoras su socialinio darbuotojo pagalba susirado darbą sandėlyje. Po kurio laiko, Viktoras galėjo išsinuomoti nedidelį butą ir pradėjo savarankišką gyvenimą.

Skatinkite kurti ilgalaikius planus

Individualūs planai turi būti sukurti, atsižvelgiant į kiekvieno paslaugų gavėjo specifinius poreikius ir tikslus. Šie planai turi būti glaudžiai susiję su paslaugų gavėjo gyvenimo kokybe ir žmogaus teisėmis. Nustatykite trumpalaikius ir ilgalaikius tikslus, pavyzdžiui, darbo paieška, gyvenamųjų sąlygų gerinimas arba socialinių įgūdžių ugdymas. Sudarykite individualius planus, kurie apima konkrečius veiksmus ir strategijas, kaip pasiekti nustatytus tikslus. Planai turėtų apimti ir gyvenimo kokybės gerinimo aspektus, tokius kaip sveikatos priežiūra, finansų valdymas, socialinė įtrauktis, teisinė pagalba. Įsitikinkite, kad planai atitinka žmogaus teises, įskaitant teisę į orų gyvenimą, privatumą, saviraišką ir dalyvavimą bendruomenės gyvenime.

Skatinkite nuolat peržiūrėti išsikeltus planus

Organizuokite reguliarias individualių planų peržiūras, kad galėtumėte įvertinti pažangą ir atlikti reikiamus pakeitimus pagal besikeičiančias aplinkybes. Pavyzdžiui, jei paslaugų gavėjas sėkmingai įgyvendino dalį tikslų, atnaujinkite planą ir nustatykite naujus tikslus. Atsižvelkite į paslaugų gavėjo atsiliepimus ir nuomonę, kad planas atitiktų jo poreikius ir lūkesčius.

Sudarykite reguliarių konsultacijų grafiką, pavyzdžiui, kas mėnesį ar kas kelias savaites, priklausomai nuo poreikių ir tikslų. Konsultacijos turėtų būti suplanuotos taip, kad būtų galima nuolat sekti pažangą ir teikti reikiamą paramą. Kiekvienos konsultacijos metu įvertinkite paslaugų gavėjo pažangą pagal nustatytus tikslus. Aptarkite, kas buvo pasiekta ir kokie yra tolesni žingsniai. Pavyzdžiui, jei asmuo turi sunkumų ieškant darbo, peržiūrėkite jo darbo paieškos strategijas ir pateikite papildomos pagalbos, pavyzdžiui, parengiant gyvenimo aprašymą ar praktikuojantis darbo pokalbiuose. Jei reikia, suteikite papildomos paramos, pavyzdžiui, informaciją apie mokymo programas, socialinės pagalbos galimybes ar kitus išteklius, kurie galėtų padėti pasiekti tikslus.

Palaikykite paslaugų gavėją, skatinkite, padėkite nustatyti realius ir pasiekiamus tikslus, kad jis jaustųsi įgalintas ir pasiruošęs veikti. Pavyzdžiui, jei paslaugų gavėjas nori rasti nuolatinį būstą, planas galėtų apimti būsto paieškos strategijas, dokumentų tvarkymo etapą.

Jei paslaugų gavėjas nori tobulinti informacinių technologijų įgūdžius, siūlykite jam prisijungti prie nemokamų internetinių kursų ar mokymų. Nustatykite tikslus, kaip greitai paslaugų gavėjas turėtų įgyti įgūdžius ir pritaikyti juos praktikoje.

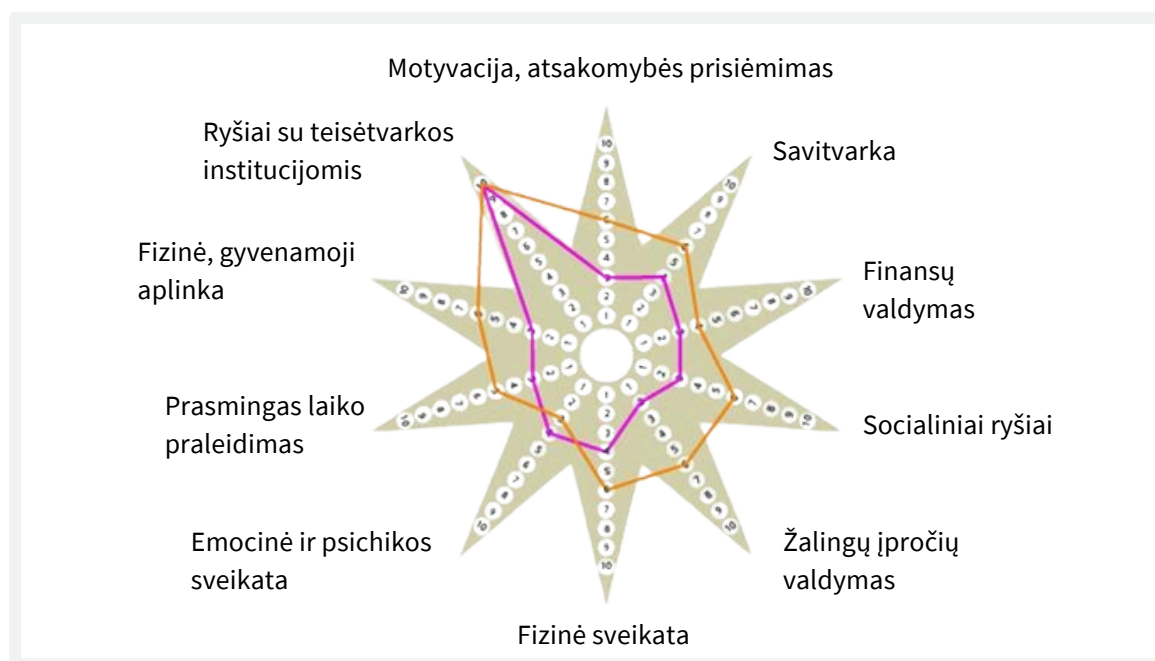

Aptarkite su paslaugų gavėjais jų gyvenimo kokybę

Gyvenimo kokybė – tai tarsi asmeninės kelionės kompasas, kuriuo kiekvienas žmogus nurodo savo kryptį fizinėje, psichinėje ir socialinėje erdvėje. Tyrėjai įvairiai apibūdina šią kelionę, naudodami sąvokas, tokias kaip gerovė, laimė, pasitenkinimas gyvenimu ir kitas. Tiek literatūroje, tiek Pasaulio sveikatos organizacijos apibrėžime atsispindi gyvenimo kokybės daugialypis pobūdis. Ji atskleidžia ne tik materialinės gerovės, sveikatos ir psichinės būsenos pusę, bet ir subjektyvų vertinimą, kai svarbu, kaip individas suvokia save, savo tikslus ir gyvenimo kokybę. Gyvenimo kokybė nėra nekintanti koncepcija, ji kinta kartu su visuomenės ir individualių poreikių raida. Gyvenimo kokybė socialiniame darbe yra sąvoka, kuri apima įvairias sritis, kuriomis remiantis vertinamas ir užtikrinamas žmogaus gerovės lygis. Ji apima fizinių, psichologinių, socialinių bei emocinių poreikių ir teisių tenkinimą bei apsaugą. Gyvenimo kokybės įsivertinimas suteikia galimybę išgirsti paslaugų gavėjų balsą, suprasti jų poreikius ir užtikrinti, kad socialinės programos ir paslaugos atitiktų poreikius.

Kaip matuoti gyvenimo kokybę?

Psichikos sveikatos atkūrimo žvaigždė (The Mental Health Recovery Star) yra plačiai naudojama priemonė, kurią 2007 m. sukūrė „Triangle Consulting Social Enterprise“ – Didžiojoje Britanijoje veikianti įmonė. Jos pagrindą galima pritaikyti paslaugų gavėjų gyvenimo kokybės matavimui (1 pav.).

1 pav. Šaltinis: The Mental Health Recovery Star

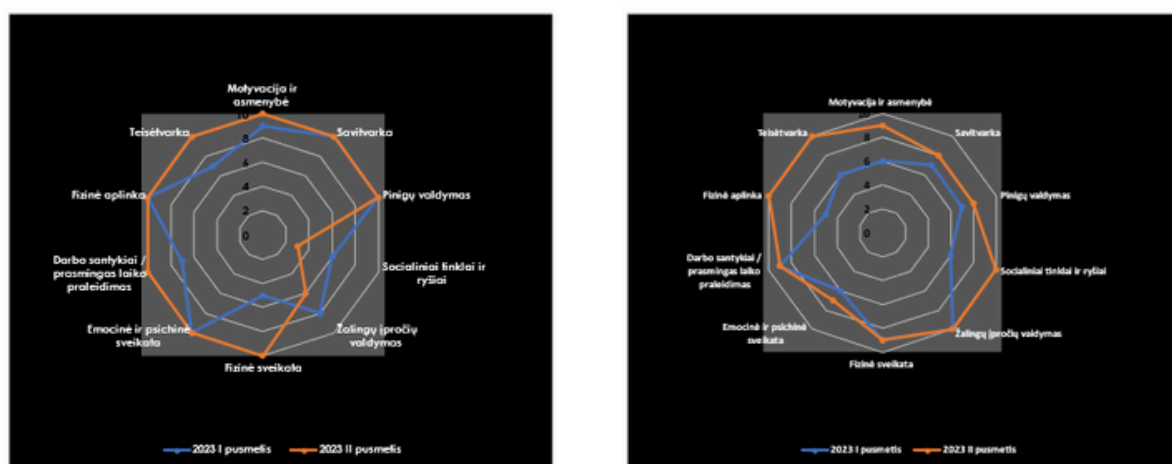
Apsibrėžiamos paslaugų gavėjų gyvenimo sritys: savitvarka, finansų valdymas, socialiniai ryšiai, žalingų įpročių valdymas, sveikata, darbiniai santykiai ir prasmingas laiko praleidimas, fizinė aplinka, ryšiai su teisėtvarcos institucijomis. Vertinimui pasirenkama penkiabalė sistema, numatomos vertinimo reikšmės nuo „nenoriu keisti situacijos“ (1 balas) iki „man reikia pagalbos, pripažįstu tai ir keičiu situaciją“ (5 balai). Įsivertinimas vizualizuojamas grafiškai. Grafikai gali padėti paslaugų gavėjui aiškiau pamatyti kaip laikui bėgant keitėsi jo gyvenimo kokybės įsivertinimai. Tai leidžia lengviau pastebėti tendencijas ir pokyčius, padeda paslaugų gavėjui geriau suprasti, kuriose srityse jis jaučiasi geriau, o kuriose reikia sutelkti daugiau dėmesio.

Jei paslaugų gavėjas nusistatė tam tikrus tikslus (pvz., pagerinti savo socialinius ryšius arba emocinę sveikatą), grafikai atskleidžia kaip jis artėja link šių tikslų. Tai gali būti motyvuojantis veiksnys, parodantis, kad pastangos duoda teigiamų rezultatų.

Kai darbuotojas mato grafiškai pavaizduotą paslaugų gavėjo progresą (2 pav.), gali geriau suprasti jo poreikius ir individualias sėkmės sritis, pritaikyti veiksmingesnes paslaugas. Grafinė vizualizacija yra lengviau suvokiama ir aiški. Darbuotojas ir paslaugų gavėjas gali greičiau perprasti situaciją ir rezultatus, tai leidžia geriau bendrauti ir diskutuoti apie tolesnius veiksmus.

Paslaugų gavėjų Linos ir Mariaus profiliai (vardai pakeisti)

2 pav. Šaltinis: Socialinių paslaugų srities darbuotojų Profesinių kompetencijų tobulinimo centro mokymų „Atskirties įveikos mechanizmai“ medžiaga, remiantis Vilniaus „Vilko pėdos“ namų patirtimi

Užmegzkite ryšius su bendruomene

Bendradarbiaukite su vietinėmis įmonėmis, organizacijomis ir savivaldybėmis, siekdami padėti gyventojams rasti darbą, būstą, kt. galimybes. Skatinkite vietines įmones teikti darbo vietas nakvynės namų paslaugų gavėjams, pavyzdžiui, galite organizuoti karjeros mugės ar specialius įdarbinimo renginius, kuriuose dalyvautų vietinių įmonių atstovai. Galite rengti vietos bendruomenės dienas, kuriose paslaugų gavėjai galėtų susipažinti su vietiniais resursais, gauti informaciją apie būsto nuomos ar darbo galimybes ir užmegzti naujus ryšius.

Tikrasis socialinis darbas yra ne tik problemų sprendimas, bet ir žmogaus potencialo atskleidimas, pasitikėjimo ir vilties atkūrimas

Eileen Munro

KŪRYBIŠKAI DERINKITE MOKSLĄ IR MENĄ

Socialinis darbas su benamystę patiriančiais asmenimis reikalauja holistinio ir į žmogų orientuoto požiūrio. Svarbu ne tik suteikti tiesioginę pagalbą, bet ir skatinti asmeninį augimą, atkurti pasitikėjimą savimi ir planuoti ateitį. Socialiniai darbuotojai turi ne tik padėti spręsti skubias problemas, bet ir suteikti žmonėms galimybę vėl jaustis oriai ir pilnavertiškai. Naudokite pasiteisinusias ir inovatyvias praktikas.

Paulo Freire filosofijos ir praktinio bendruomenės darbo modelio principais grįstas socialinis darbas

Ši filosofija akcentuoja, kad reikia būti jautriems ir realistiškiems, susidūrus su esama socialine ir materialine paslaugų gavėjo situacija, skurdu ir priklausomybe, gerbti paslaugų gavėjus, girdėti ir suprasti jų pačių idėjas ir iniciatyvas. Jos gali būti labai vertingos. Bei vengti autoritarinės pozicijos ir sprendžiančio eksperto vaidmens.

Sociologijos tyrimo dalyvaujant (participatory research) metodo principais grįstas grupinis socialinis konsultavimas

Skatinama, kad paslaugų gavėjai taptų savo patirties ekspertais (experts by experience) ir panaudotų savo gyvenimišką patirtį: ne tik dalyvautų ir spręstų aktualias problemas, bet ir aktyviai prisidėtų prie užsiėmimų organizavimo procesų, t.y. aktyviai analizuotų savo patirtis, formuotų idėjas bei bendradarbiautų grupinio darbo planavimo ir vertinimo kontekste, siekdami geriau suprasti ir pagerinti savo situaciją.

Nedominuojančio socialinio darbo praktika

Vadovaujantis šia praktika susitelkiama ties paslaugų gavėjų savarankiškumo ir pasiekiamų tikslų palaikymu, nepasireiškiant jų kontroliavimu ar dominavimu. Šis požiūris grindžiamas paslaugų gavėjų autonomijos skatinimu, jų unikalių patirčių pripažinimu ir bendradarbiavimu su jais kaip su lygiaverčiais partneriais. Socialinis darbuotojas nedominuoja paslaugų gavėjo gyvenime, bet palaiko ir pataria, padeda pasirinkti ir pasiekti savo tikslus.

Dėl kontroliuojančių organizacijų ir visuomenės spaudimo socialinių paslaugų srities darbuotojai, dirbdami su atskirtį patiriančiais paslaugų gavėjais, naudoja galios poziciją – siekia greito rezultato, neskiria laiko santykiui užmegzti. Galios pozicija, socialinių paslaugų srities darbuotojui pačiam to nepastebint ir nereflektuojant, paverčia jį tarsi socialiniu policininku. Tuo tarpu socialinio darbo tikslas yra įgalinti.

Įgalintoju socialinių paslaugų srities darbuotojui pavyksta būti, kai jis atranda būdų užmegzti ir palaikyti santykį, įgyti pasitikėjimą, kai jis gerbia paslaugų gavėją kaip žmogų, pastebi jo stiprybes ir mažus pokyčių žingsnius, sugeba aiškiai įvardyti atsakomybes, jų ribas, atpažįsta socialinę izoliaciją ir geba įtraukti paslaugų gavėjus į bendrystę. Nedominuojantis socialinis darbas akcentuoja socialinės teisingumo ir lygybės principus bei paslaugų gavėjų orumą bei teisę į savo sprendimus.

Naratyvinis požiūris į asmenį

Šiame modelyje pabrėžiama individualių pasakojimų apie savo gyvenimą ir patirtį svarba asmenybės formavime. Tai suprantama kaip žmogaus gebėjimas kurti ir interpretuoti savo gyvenimo istoriją, padedant pasirinkti identitetą, suprasti savo vaidmenį ir tikslus, bei interpretuoti savo patirtį. Šis požiūris akcentuoja subjektyvumą ir asmenybės autentiškumą, teigdamas, kad individai yra aktyvūs savo gyvenimo kūrėjai, o jų pasakojimai apie save lemia jų požiūrį ir elgesį. Tai reiškia, kad per savo pasakojimus ir interpretacijas žmonės kuria ir keičia savo pasaulėžiūrą ir savo tapatybę. Pvz., paslaugų gavėja, pavadinkime ją Marta, konfliktuoja darbe. Naratyvinis požiūris padėtų mums pažvelgti į situaciją kaip į istoriją. Mes sužinotume, kad ji dirba sunkiai ir jai rūpi darbas, tačiau dažnai į jos nuomonę niekas neatsižvelgia. Toks žinojimas leidžia mums suprasti, kad Martos elgesys gali būti susijęs su jos pasitikėjimu savimi ir jos vaidmeniu darbo kolektyve. Tai, kas skiria naratyvinį požiūrį nuo įprasto informacijos perdavimo, yra dėmesys asmenybės kontekstui ir gyvenimo pasakojimui.

C. Roger požiūriai

C. Roger įvardijo tris esmines terapijos nuostatas - priėmimą, empatiją ir autentiškumą. Šios nuostatos yra svarbios socialiniams darbuotojams, kuriant ryšį su pažeidžiamų grupių asmenimis ir sėkmingai teikiant pagalbą. Priėmimas – tai supratimas, kad kiekvienas paslaugų gavėjas yra unikalus ir vertas pagalbos, nepriklausomai nuo savo praeities, elgesio ar situacijos. Priėmimas leidžia paslaugų gavėjui jaustis nepasmerktam. Tai skatina atvirus pokalbius ir padeda sukurti saugią aplinką. Empatija (įsijautimas) – tai gebėjimas suprasti paslaugų gavėjo jausmus, mintis ir patirtis. Empatija padeda socialiniams darbuotojams išskirti realius paslaugų gavėjų poreikius ir problemas. Empatija padeda sukurti stiprų ryšį su paslaugų gavėju, nes jis jaučiasi suprastas. Paslaugų gavėjas gali jaustis saugiai, dalindamasis jausmais ir mintimis, žinodamas, kad yra suprantamas ir nepasmerktas. Tikrumas ir autentiškumas skatina paslaugų gavėją taip pat būti atviram ir tikram savo jausmais, mintimis. Socialinis darbuotojas, parodo paslaugų gavėjui, kad savęs išreiškimas yra vertingas ir svarbus. Šios esminės nuostatos yra labai svarbios socialiniams darbuotojams, nes padeda sukurti patikimą, nuoširdų ir į pagalbą orientuotą santykį su paslaugų gavėju, sukuria saugią ir atvirą aplinką, kuri leidžia paslaugų gavėjams dalintis iškilusiais sunkumais ir siekti pokyčių.

Socialiniai darbuotojai, dirbantys nakvynės namuose, padeda sukurti stiprų pamatą, kuris apsaugo paslaugų gavėjus nuo pažeidžiamumo, mažina atskirtį ir stato tiltus į vientisą bendruomenę, transformuoja iššūkius į galimybes, kuria atsparumo sluoksnį bendrame visuomenės saugumo tinkle, keičia ne tik gyvenimus, bet ir visos visuomenės savivoką.

Kviečiame socialinių paslaugų srities specialistus, dirbančius su atskirtį patiriančiais asmenimis, tapti gerosios patirties vizionieriais. Prisijunkite prie gerosios patirties bendruomenės pažymėdami savo organizaciją: <https://pktc.lt/geroji-patirtis>

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Braakenburgas, H; Socialinio darbo kokybės vadyba Nyderlanduose https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjao8_V89jzAhV2AxAIHc8TCHAQFnoECAsQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.zurnalai.vu.lt%2FSTEPP%2Farticle%2Fdownload%2F8497%2F6368%2F&usg=AOvVaw0SPn6inO-UlfqmZHL2PO9h
2. City of Wolverhampton Council. (2017). Adult social care strengths based assessment guide. Retrieved February 23, 2022, from <https://wolverhampton.moderngov.co.uk/documents/s85859/Adult%20Social%20Care%20Strength%20Based%20Assessment%20Guide.pdf>
3. Dapkūnaitė, R. (2014). Valstybės skurdo samprata ir gerovės problema: Kambodžos atvejis. Logos, 78, 180 – 193. http://www.litlogos.eu/L78/Logos_78_180_193_Dapkunaite.pdf [žiūrėta 2024-02-07].
4. Charenkova, J. (2019). Socialiai globojamų vyresnio amžiaus asmenų įgalinimo aspektai.
5. Socialinis darbas. Patirtis ir metodai Nr.23(1), p. 95-120.
6. Farkas, Kathleen, J. Romaniuk, Richard; (2020). Social work, ethics and vulnerable groups in the time of Coronavirus and COVID-19. <https://www.ssoar.info/ssoar/bitstream/handle/document/69531/ssoar-socreg-2020-2-farkas-et-al-Social-work-ethics-and-vulnerable.pdf?sequence=1/1000>
7. Gitterman, A., & Sideriadis, L. A. (2014). Social work practice with vulnerable and resilient populations. <https://www.degruyter.com/document/doi/10.7312/gitt11396-002/html>
8. Homeless Rights are Human Rights. (2019). Budapest 19-23 November. Report of the study session organised by FEANTSA Youth in Cooperation with the European Youth Centre of the Council of Europe European Youth Centre <<https://rm.coe.int/2019-feantsa-studysession-report/168093bc54>>.
9. Indriliūnaitė, R. (2014). Į(si)traukimas į socialinių paslaugų sistemą: nakvynės namų gyventojų ir socialinių paslaugų įstaigų darbuotojų požiūris. Kultūra ir visuomenė. Socialinių tyrimų žurnalas. <http://culturesociety.vdu.lt/wp-content/uploads/2015/01/6.R.Indriliunaite-isitraukimas-i-socialiniu-paslaugu-sistema-nakvynes-namu-gyventoju.pdf>
10. Ivanauskienė, V. ir Gončiarova, N. (2017). Socialinių paslaugų benamiams įgyvendinimas Lietuvoje: benamių vyrų patirtis. Tiltai, 1, 45–60. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjNl4Dj_-fyAhXchP0HHbwJCzQQFnoECAIQAQ&url=https%3A%2F%2Fjournals.ku.lt%2Fjournal%2FTBB%2Farticle%2F2142%2Ffile%2Fpdf&usg=AOvVaw1R6Hjfv-O2GN3SePcBxb7D
11. JT Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. įgyvendinimo Lietuvoje ataskaita. (2018). http://am.lrv.lt/uploads/am/documents/files/ES_ir_tarptautinis_bendradarbiavimas/Darnaus%20vystymosi%20tikslai/DV%20ataskaita/ataskaita%20LT.pdf
12. Kasnauskienė, J. ir Račkauskienė, S. (2016). Motyvavimo priemonių poveikis benamių elgsenos pokyčiams. Mokslo taikomieji tyrimai Lietuvos kolegijose, 12, 126-136. <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjkyavRgejyAhWJlqQKHx1DIYQFnoECAcQAQ&url=http%3A%2F%2Fjojs.kaunokolegija.lt%2Findex.php%2Fmmtlk%2Farticle%2Fview%2F120%2F126&usg=AOvVaw1VXuWvXUDvDp89Mbyj9g56E>
13. Kolbergytė A. (2016). Suaugusiųjų saviugda kaip transformuojantis ugdymasis (daktaro disertacija). Vilnius, Mykolo Romerio universitetas. <https://www.ateitis.net/lt/priedai/1561/>

14. Liobikienė, T. N. (2016). Krizių intervencija socialinio darbo praktikoje. Kaunas: VDU.
15. Mikėnė, S. (2018). Moterų benamystė: priežastys, įtaka sveikatai, išgyvenimo strategijos ir benamėms teikiamos socialinės pagalbos formos. Informacijos mokslai, 81.106 – 120. Mykolo Romerio universitetas. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwiej5S6hejyAhVR_7sIHbyUBAEQFnoECA_MQAAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.zurnalai.vu.lt%2Finformacijos-mokslai%2Farticle%2Fdownload%2F11924%2F10530%2F&usg=AOvVaw2WdLWRcR2es5G5oYiC GX2h
16. Mikulionienė, S.; Rapolienė, G.; Valavičienė, N. (2018) Vyresnio amžiaus žmonės, gyvenimas po vieną ir socialinė atskirtis. (Monografija). <https://lstc.lt/download/VIENAS1.pdf>
17. Miller W. R., Rollnick S. (2013). Motivational Interviewing: Helping People Change. The Guilford Press; 3rd ed
18. Motiečienė, R. (2012). Įgalinančių socialinių paslaugų konceptualizavimas socialinio darbo su šeima praktikoje. Socialinis darbas. Patirtis ir metodai. <https://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:6126420/datastreams/MAIN/content>
19. Nacionalinis skurdo mažinimo organizacijų tinklas. Ar užtikriname gyventojų socialines teises?
20. Skurdas ir socialinė atskirtis Lietuvoje 2020. https://www.smtinklas.lt/wp-content/uploads/2020/10/Skurdas-ir-socialine-atskirtis_2020.pdf
21. Petružytė, D.; Girdzijauskienė, S. (2015). Subsidiarumo principas socialiniam darbuotojui sąveikaujant su klientu. <https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/13126/2164-4624-1-SM.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
22. Pleace, N. (2017). The Action Plan for Preventing Homelessness in Finland 2016-2019: The Culmination of an Integrated Strategy to End Homelessness? European Journal of Homelessness Volume 11, (2). 95-115. <https://www.feantsaresearch.org/download/strategy-review-19029039682682325644.pdf>
23. Poviliūnas, A. (2013). Tyrimas dalyvaujant kaip socialinių inovacijų technologija. <https://www.zurnalai.vu.lt/sociologija-mintis-ir-veiksmas/article/view/5928>
24. Poškaitė, R. ; Petružytė, D. (2018). Benamių asmenų gyvenimo patirtis ir savęs vertinimas. STEPP Nr. 16. 83 - 105. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjBneyehuJyAhWGgf0HHVgtB4cQFnoEC_AQQAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.zurnalai.vu.lt%2FSTEPP%2Farticle%2Fdownload%2F11446%2F9970%2F&usg=AOvVaw2mN8n2E7WfGVcw4nUhqQhH
25. Reeve, K.; Batty E. (2011). The hidden truth about homelessness. Crisis UK. https://www.crisis.org.uk/media/236815/the_hidden_truth_about_homelessness.pdf
26. Rimkus, V.; Kreiviniene, B. (2017). Pozityvus socialinis darbas: nuo probleminio modelio link asmens stiprybių ugdymo. Tiltai. Klaipėda: Klaipėdos universitetas. <http://journals.ku.lt/index.php/tiltai/article/view/1668/pdf>
27. Ruškus, J; Mažeikienė, N.; Naujanienė, R.; Motiečienė, R.; Įgalinimas socialinių paslaugų kontekste. Socialinis darbas, patirtis ir metodai. (2013). https://www.researchgate.net/profile/Jonas-Ruskus/publication/272173999_Įgalinimo_samprata_socialiniu_paslaugu_kontekste/links/54ddfb20cf2814662eba184/Įgalinimo-samprata-socialiniu-paslaugu-kontekste.pdf
28. Ruževičius, J. Apie gyvenimo kokybę. (2013). <https://www.kvalitetas.lt/index.php?id=716> Socialinė atskirtis ir geras gyvenimas Lietuvoje. (2015). (Kolektyvinė monografija). <https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/85/3/ISBN9786094671074.pdf>

29. Širvinskienė, G.; Šidlauskaitė – Stripeikienė, I.; Stripeikis, O. (2016). Naratyvinė terapija. Kaunas.
30. Venclovienė, M. (2015). Įgalinimo samprata ir veiksniai socialinio darbo metodų perspektyvoje. <http://mokslozurnalai.lmaleidykla.lt/filosofijasociologija/2015/2/7133>
31. Wilma Numans, Tine Van Regenmortel, René Schalk, Juliette Boog, Vulnerable persons in society: an insider's perspective. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7782249/>
32. Vulnerable Spots In Social Work Populations. <https://www.socialworkdegreecenter.com/study/vulnerable-populations-social-work/>
33. Žiaukas, K. (2017). Nakvynės namuose gyvenančių asmenų gyvenimo patirtys. [https://www.kvk.lt/wp-content/uploads/2020/12/Verslas technologijos biomedicina inovaciju izvalgos 2017.pdf](https://www.kvk.lt/wp-content/uploads/2020/12/Verslas_technologijos_biomedicina_inovaciju_izvalgos_2017.pdf)
34. Ways out of homelessness in Central Europe. Lessons of a strategic partnership project. (2016). Prieiga per internetą: <https://www.feantsa.org/download/angol-kiadvany1294593247240107274.pdf>

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

Profesinių
kompetencijų
tobulinimo centras

Metodines rekomendacijas rengė Lietuvos socialinių darbuotojų asociacijos, vykdančios Socialinių paslaugų srities darbuotojų Profesinių kompetencijų tobulinimo centro (PKTC) funkcijas, projekto veiklų įgyvendintoja Angelė Noreikaitė-Suchovienė

Metodinės rekomendacijos leidžiamos ir platinamos pagal projektą "Socialinių paslaugų srities darbuotojų profesinių kompetencijų tobulinimo centro veikla: Lietuvos socialinio darbo ateitį kuriančios kompetencijos". Projektą vykdo Lietuvos socialinių darbuotojų asociacija. Projektą finansuoja Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija.